

Delrapport 1

Beskrivelser av etniske og religiøse minoriteter i læremidler

Nyere læreverk (2013) er av bedre kvalitet i sin behandling av innvandring, religion og flerkultur, enn tidligere læreverk (2006). Dette er ett av funnene fra en kartlegging av hvordan etniske og religiøse minoriteter er beskrevet i skolens læremidler.

RAPPORT | SIST ENDRET: 13.10.2014

Tittel:

Beskrivelser av etniske og religiøse minoriteter i læremidler

Rapporten:

[Last ned rapporten i Brage \(PDF\)](#)

Forfatter:

Arnfinn H. Midtbøen, Julia Orupabo, Åse Røthing

ISBN:

978-82-7763-442-5 (Nettutgave)

ISBN:

978-82-7763-441-8 (Papirutgave)

Utgiver:

Institutt for samfunnsforskning

År:

2014

Rapportserie

[Se også delrapport 2: Etniske og religiøse minoriteter i læremidler](#)

I prosjektet er samtlige lærebøker for RLE, geografi, historie og samfunnsfag for ungdomstrinnet, og bøker for fellesfagene for samfunnsfag, historie, geografi og religion og etikk for studieforberedende

utdanningsprogram i videregående opplæring kartlagt. Dette har Institutt for samfunnsforskning i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus gjort på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.

Samer og jøder er oftest nevnt i læremidlene

Det er store forskjeller mellom minoritetsgruppene i hvor ofte de er nevnt. Mens samer i Norge blir omtalt svært ofte, og gjennomgående i alle fag, står det vesentlig mindre om de andre minoritetsgruppene. Jøder er riktignok omtalt mange steder, men da særlig i religions- og livssynsfagenes tekster om verdensreligionen jødedom, og i historiefaget som en særlig rammet gruppe under andre verdenskrig.

Mye fokus på tidligere overgrep i læremidler

I historiefaget er det mye fokus på den norske statens historiske overgrep mot samer og nasjonale minoriteter. Det er tidvis gode forsøk på å få elevene til å reflektere over lignende prosesser i dagens samfunn. I en del tilfeller ender redegjørelsene for situasjonen til både samer og nasjonale minoriteter imidlertid opp med å gi inntrykket av at problemene disse gruppene møter tilhører fortiden.

Terror i læremidlene endret etter 2011

Den kvalitative gjennomgangen av hvordan terrorisme, radikalisering og ekstremisme er beskrevet i læremidlene viser en del likhetstrekk på tvers av fagene. I historiebøkene knytter bøkene som er utgitt før 2011 terrorisme primært til muslimer og internasjonal terror. Det er først i bøker skrevet etter terroraksjonen i Oslo og på Utøya 22. juli 2011, at terror også blir et tema som behandles i en norsk kontekst og knyttes til høyreekstremisme.

I samfunnsfag er det flere bøker som knytter terrorisme og ekstremisme til høyreekstremisme, men også her gjelder det hovedsakelig bøkene som er publisert etter 2011. Generelt nevnes terrorisme først og fremst i sammenheng med muslimer og islam i bøkene som er kartlagt. Som i historiebøkene er det imidlertid mange eksempler i samfunnsfagsbøkene der forfatterne ønsker å utfordre den tette koblingen mellom terrorisme og muslimer. Også i religions- og livssynsfag knyttes terrorisme og ekstremisme primært til islam og muslimer. Men til forskjell fra læremidlene i historie og samfunnsfag, gis religion en mer sentral rolle i beskrivelsene av årsaker og motiver bak terror i religions- og livssynsfagsbøkene.

De beste læremidlene trekker paralleller i tid

Mer detaljerte undersøkelser av hvordan læremidlene tematiserer spørsmål om innvandring, religion og flerkulturelle samfunn viser at også på disse områdene er det forskjeller mellom fagene. I historieverkene på ungdomstrinnet står det generelt lite om innvandring til Norge og det flerkulturelle norske samfunnet,

selv om unntak finnes. I historiebøker for videregående opplæring behandles innvandring i noe større bredde. I de faglig sett beste læremidlene trekkes det paralleller i tid og rom slik at elevene f.eks. blir oppfordret til å reflektere rundt likheter og forskjeller i utvandring til USA på 1800-tallet med innvandring til Europa i dag.